Ксенія ОРЛОВА,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Миколаївського національного аграрного університету
(м. Миколаїв)
e-mail: kseniaorlova182@gmail.com

Науковий керівник:
Вікторія ДОНІЙ,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри українознавства та суспільних наук
Миколаївського національного аграрного університету
(м. Миколаїв)

РОЛЬ ЕМОЦІЙ У ФОРМУВАННІ ІНТЕРЕСУ ДО НАВЧАННЯ

Емоції відіграють важливу роль у формуванні інтересу до навчання. Це зумовлено тим, що емоційний стан учня безпосередньо впливає на його увагу, мотивацію, пізнавальну активність і готовність долати навчальні труднощі. Позитивні емоції можуть підтримувати зацікавленість і бажання пізнавати нове, тоді як надмірна тривога, нудьга чи розчарування здатні знижувати навчальну активність. Тому це питання набуває актуальності для сучасної освіти, адже емоційна залученість перетворюється на стійкий пізнавальний інтерес.

Саме емоції визначають суб’єктивну значущість пізнавальної діяльності, впливають на спрямованість уваги та готовність учня докладати зусиль для опанування нового матеріалу. Навчальний інтерес доцільно розглядати як вибіркову спрямованість особистості на певний зміст або процес пізнання, що поєднує емоційну привабливість, усвідомлення цінності знань і прагнення поглиблювати їх. У цьому взаємозв’язку емоції виконують оцінювальну та спонукальну функції: здивування сигналізує про невідповідність нового факту наявним уявленням, зацікавленість стимулює пошук пояснення, а задоволення від розв’язання завдання підтримує бажання продовжувати роботу. Наприклад, демонстрація досліду з неочікуваним результатом може привернути увагу до навчальної проблеми, проте формування стійкого інтересу потребує подальшого висунення припущень, перевірки пояснень і самостійного формулювання висновків. Тому необхідно розрізняти короткочасну емоційну реакцію на новизну та

відносно стійкий пізнавальний інтерес: перша створює початковий імпульс, тоді як другий формується через повторюваний досвід змістовної діяльності, особистого поступу й усвідомлення значення здобутих знань.

Дослідники Рахман Мд. Х. та Бін Амін М. у своїх наукових працях зазначають, вплив емоцій на інтерес до навчання реалізується через їхню взаємодію з увагою, пам'яттю, мисленням і саморегуляцією. Емоційно значущий матеріал має більше шансів привернути увагу, однак характер його подальшого опрацювання залежить від того, на що саме спрямоване переживання. Якщо емоційний відгук пов'язаний зі змістом навчальної проблеми, він може підтримувати аналіз, установлення причинно-наслідкових зв'язків і пошук додаткової інформації. Натомість надмірна кількість розважальних елементів здатна зміщувати увагу на другорядні деталі: учень запам'ятовує яскравий сюжет, але не засвоює поняття, заради якого його використано. Тому емоційна насиченість заняття сама по собі не є показником його пізнавальної результативності [4].

А. Омельченко дослідниця у сфері психології та педагогіки, зазначає, що важливе значення має співвідношення складності завдання та можливостей учня. Надто прості й одноманітні завдання можуть викликати нудьгу, оскільки не створюють потреби в інтелектуальному зусиллі; надмірно складні, особливо за відсутності підтримки, розгубленість і відмову від діяльності. Продуктивною є така організація навчання, за якої учень стикається з посильними труднощами, розуміє мету роботи та має доступ до необхідних підказок. За цих умов емоційне переживання труднощів може переходити в задоволення від самостійного відкриття, зміцнюючи інтерес до самого процесу пізнання [1, с. 141].

Характер навчальних емоцій значною мірою залежить від того, наскільки учень вважає завдання важливим і відчуває можливість впливати на результат його виконання. Коли навчальна діяльність має особистісний сенс, а вимоги є зрозумілими й досяжними, виникають передумови для зацікавленості, надії на успіх і задоволення від поступу. Психологиня Н. Герасімова зазначає: «якщо ж результат сприймається як надзвичайно важливий, але неконтрольований, увага може зосереджуватися на можливій невдачі, оцінюванні та реакціях оточення» [2, с. 3312]. У такій ситуації навчальна активність іноді зберігається, проте її основою стає уникнення негативних наслідків, а не прагнення зрозуміти матеріал.

Короткочасне розчарування або розгубленість можуть спонукати до перегляду невдалої стратегії, якщо учень має підтримку та бачить можливість подолати труднощі. Натомість навіть позитивні переживання не завжди поглиблюють інтерес: радість від високої оцінки може залишатися пов'язаною виключно із зовнішнім схваленням. Дослідники у сфері освітньої психології Ф. Халімі, І. Шаммарі, К. Наварро зазначають, що визначальними є не лише емоційна тональність переживання, а й його інтенсивність, тривалість, причина та вплив на подальшу поведінку. Для розвитку інтересу особливо важливо, щоб учень пов'язував успіх із конкретними діями – вдало обраним способом розв'язання, перевіркою припущення чи виправленням помилки, які він здатний повторити й удосконалити [5, с. 488].

Педагогічне забезпечення емоційних передумов навчального інтересу передбачає створення середовища, у якому пізнавальна ініціатива підтримується, а помилка розглядається як джерело інформації для подальшого навчання. Практично це реалізується через проблемні запитання, завдання з можливістю вибору, обговорення різних способів розв'язання, зв'язок навчального матеріалу з життєвими ситуаціями та конкретний зворотний зв'язок. Наприклад, замість загального оцінного судження доцільно пояснити, який етап виконано правильно, у чому полягає утруднення та яку дію варто здійснити наступною. Такий підхід робить результат зрозумілішим і допомагає учневі помічати власний поступ.

Важливими є також характер взаємодії з учителем і однокласниками, відсутність приниження та можливість ставити запитання без страху висміювання. Т. Ковбасюк зазначає, що оцінювати сформованість інтересу слід не лише за зовнішнім пожвавленням на уроці, а й за змістом запитань, готовністю повертатися до складного завдання, самостійно шукати інформацію та застосовувати знання в нових умовах [3, с. 63].

Отже, емоційна складова навчання має безпосередній вплив на те, як учень сприймає сам процес пізнання, власні помилки та труднощі. Позитивний психологічний клімат, підтримувальна взаємодія з педагогом і відчуття безпеки створюють умови, за яких складне завдання перестає сприйматися винятково як загроза отримати негативну оцінку та може перетворитися на стимул для подальшого пошуку. У цьому контексті

педагогічне завдання полягає не просто у створенні позитивних емоцій під час уроку, а у формуванні такого освітнього досвіду, який поступово переводить емоційну залученість у самостійну навчальну активність. Показником результативності такого підходу стає здатність учня зберігати інтерес після виникнення труднощів, самостійно визначати способи їх подолання, ставити запитання, шукати необхідну інформацію та використовувати отримані знання поза межами конкретної навчальної ситуації.

Список використаних джерел:

1. Омельченко А. Роль емоційного інтелекту викладача у формуванні позитивного середовища. *Вісник Львівського університету. Серія «Психологічні науки.* 2025. С. 138–145.
2. Герасімова Н.Є. Психологічні аспекти сучасної освіти: роль емоцій у навчанні та стратегії формування безпечного психологічного клімату/голов. ред. ЛМ Дибкова. *Наукові інновації та передові технології. Державне управління, економіка, право, педагогіка, психологія* 2026. № 5 (57). С. 3310–3321.
3. Ковбасюк Т. Стратегії формування внутрішньої мотивації учнів до навчання: роль позитивної педагогіки. *New pedagogical thought*. 2024. № 120 (4). С. 61–66.
4. Rahman Md. H., Bin Amin M., Yusof M. F., Islam Md. A., Afrin S. Influence of teachers' emotional intelligence on students' motivation for academic learning: an empirical study on university students of Bangladesh. *Cogent Education.* 2024. Vol. 11 (1). https://doi.org/10.1080/2331186X.2024.2327752 (дата звернення: 08.10.2026).
5. Halimi F., AlShammari I., Navarro C. Emotional intelligence and academic achievement in higher education. *Journal of Applied Research in Higher Education.* 2020. Vol. 13 (2). P. 485–503.